

Säkrare skördar med åtgärder som gynnar humlor och bin!

Pollineringsåtgärdsplan för Klostergården i Östergötland.

Gårdsbeskrivning

Klostergården är belägen i Vreta kloster utanför Linköping. Gården omfattar cirka 80 ha åkermark och 9 ha betesmark.

Hushållningssällskapet har drivit gården som en av sina försöksgårdar sedan 1956. Gården drivs både ekologiskt och konventionellt av gårdsmästare Niclas Malm.

På Klostergården finns demonstrationsrutor med honungsört, perserklöver, solrosor och fröhampa. Gården har ett åtagande med fågelåker som nyetableras årligen. På ett stort skifte har man anlagt en skalbaggsås. På gården finns sprutfria kantzoner och man har satt upp bon för solitärbin.

Bra förutsättningar för pollinerare

Klostergården är belägen i ett utpräglat odlingslandskap med stora öppna stora åkerskiften. Åkermarken utgör 80 ha och den omger en naturbetesmark på 9 ha. Betesmarken är utarrenderad och hålls öppen av betande djur. I och i anslutning till betesmarken finns goda livsmiljöer både för humlor och bin. Betesmarken tillhandahåller en naturlig ängsflora och åtskilliga ståtliga ekar som är viktiga för den biologiska mångfalden.

I kantzonen mellan åkermark och betesmark finns många snöbärsbuskar. Snöbär är en fantastisk nektarväxt som blommar från juli till september. Teoretiskt kan man producera 400 kg honung om man har en hektar snöbär och just på sensommaren saknar humlor och bin ofta mat!

Under de senaste fyra åren har det funnits demonstrationsodlingar av ettåriga pollen- och nektarväxter, vilket har ökat tillgången på blommande växter i området under hela växtodlingssäsongen.

Perserklöver, solros och honungsört är attraktiva ettåriga pollen- och nektarväxter. De senaste fyra åren har det varit demonstrationsodlingar av dessa på Klostergården

På ett stort åkerskifte har man anlagt en mångfaldstråda som även tjänstgör som en skalbaggsås. Skalbaggsåsen kan erbjuda boplatser, viss växtlighet som ger pollen och nektar samt navigationshjälp. Humlor navigerar efter mönster och strukturer, såsom diken och vägar och på så vis kan skalbaggsåsen utgöra navigationsstråk från boplatsemiljöer och ut i fälten till de grödor som ska pollineras. Skalbaggsåsen på Klostergården är insådd med en blandning av svartkämpar, vitklöver, rödklöver, käringtand, humlelucern, alsikeklöver, cikoria, timotej, och rödsvingel.

Fleråriga örter i skalbaggsåsen så som lusern, klöver och cikoria kan skapa en åtråvärd blomresurs för humlor och bin.

På 1,8 ha av åkermarken är en fågelåker anlagd. Fågelåkern består mest av spannmål men även ett antal blommande örter som solros, bovete och honungsört som kan komma de pollinerande insekterna till godo.

Efter en inventering av pollen- och nektarväxter visar att det finns föda under stor del av säsongen. På våren blommar sälj och videarter (april-maj) som har stor betydelse som pollen och nektarkälla för humledrottningar och de tidiga pollinerarna. Därefter brukar trädgårdarnas fruktträd (maj), höstrapsen (maj-juni) och maskros (maj-juni) blomma. Sedan kommer honungsört, som blommar ca 8 veckor efter sådd och perserklöver som blommar ca 10 veckor efter sådd. Därefter blommar cikoria (juli-sept), vitklöver (juni-juli) och rödklöver och käringtand (juli-augusti) i de sprutfria skyddszoner. Lucernvallen tjänar främst som en god nektarproducent. På sensommaren blommar solrosor (aug-sept). På hösten finns det främst blommor intill trädgårdarna och på kyrkans mark som blommar såsom kärleksört och höstanemoner.

Åtgärder för att gynna pollinerare

Skapa blomkontinuitet: Blomkontinuitet innebär att det finns tillgång till pollen- och nektarväxter från det att humledrottningen vaknar på våren tills att årets nya drottningar går i ide på sensommaren. Humlorna och binas framgång beror till stor del på hur mycket nektar arbetarna förmår samla in. Nektar är huvudsakligen av en sockerlösning och fungerar som en energikälla. För att ett humle- eller bisamhälle ska växa krävs även proteiner. Pollen är den proteinkälla som alla humlor och andra bin är beroende av. Dagens åkerlandskap är ofta utarmat på blommande örter, buskar och träd och det övervägande hotet idag är brist på just blomresurser. Det enklaste och troligen effektivaste sättet att öka mångfalden av pollinerare är att utföra åtgärder som leder till högre blomrikedom.

Förläng blomningen med hjälp av ogräs: Bryn, åkerrenar och vägkanter ger vilda blommor. Några av odlingslandskapets marginalmarker är riktigt värdefulla som växtplatser för många av pollinerarnas viktigaste näringsväxter. Alla ärtväxter som rödklöver, gulvial, häckvicker och kråkvicker, alla plisterarter, vädarter, vallört, blåeld, tistlar och midsommarblomster är exempel på blommor som ger nektar och pollen.

Blomrikedomen i dessa kantzoner är väl värda att värna då de har avgörande betydelse för kontinuiteten av blommande växter genom hela sommaren. Vänta med väggantslätter till sent på sommaren så kan

humlor och bin utnyttja blomrikedomen. Blomrika partier kanske inte behöver slås varje år, såvida inte uppväxande vedväxter behöver hållas efter.

Utnyttja kantzoner: För Niclas är lönsamhetskrav och samhällets ekonomiska styrmedel begränsande för vilken hänsyn som är möjlig att ta för pollinerare. Några åtgärder tycker han dock är både enkla och billiga. Genom att så in blandningar med olika örter på svårbrukade delar av fälten och på jordar med ständigt låg avkastning, har dessa åtgärder inte kostat något nämnvärt. Vi kan på det viset bruka rationellare, samtidigt som avkastningen på det som odlats ökar menar Niclas. För att öka artrikedomen ytterligare på kantzonerna skulle man även kunna hålla dem gödslingsfria.

Fleråriga träd och buskar: Förutom salix finns det många andra träd och fleråriga buskar som både ger pollen med god kvalitet och producerar mycket nektar. En möjlighet är att plantera häckridåer och spara enstaka träd intill åkerskiftena. Det finns redan salix, snöbär, fruktträd, hägg, rönn, hassel och lind på gården. Genom att bevarade dessa och låta de föröka sig, kan man både öka och förlänga blomningen.

Snöbär har en lång blomningstid och besöks mest av korttungade humlor.

Etablera blomremсор: På Klostergården har man de senaste åren etablerat demoodlingar av ettåriga pollen- och nektarväxter, vilket är till gagn för de pollinerande insekterna. Vissa år etablerar man vitklöverfrövallar och de åren bör man även så ett band med honungsört i maj-juni och låta honungsörten blomma hela sensommaren, så att många nya humledrottningar kan pollinera klöverna nästa år.

Tillgång på boplatser: Det bästa sättet att hjälpa humlor med lämpliga boplatser är att låta naturliga boplatsområden vara kvar. Tuviga gräsmarker med gott om fjolårsgräs, buskage och naturliga skogsbyrån och öppna diken, åkerrenar och slänter där det finns gott om gångar från åkersorkar är utmärkta bomiljöer. På Klostergården finns goda förutsättningar för boplatser på och i anslutning till betesmarker, bostäder och vid kyrkogården. Odlingsrösen finns det gott om på gården. Sådana ”stökiga” stenhögar är viktiga bostäder för både humlor och kräldjur. Bibatterier har sats ut på flera ställen, men inte just kring Klostergården. För att förbättra tillgången på boplatser för solitärbin kan det vara idé att sätta upp en biholk.

Odlingsröse i kanten mellan betesmarken och åkermarken.

Vattentillgång: Det finns en mindre damm i närheten av gårdscentrumet. Då det är endast 350 m till Göta Kanal och 700 m till Roxens strand, så borde vattentillgången inte vara någon begränsande faktor för pollinerarna.

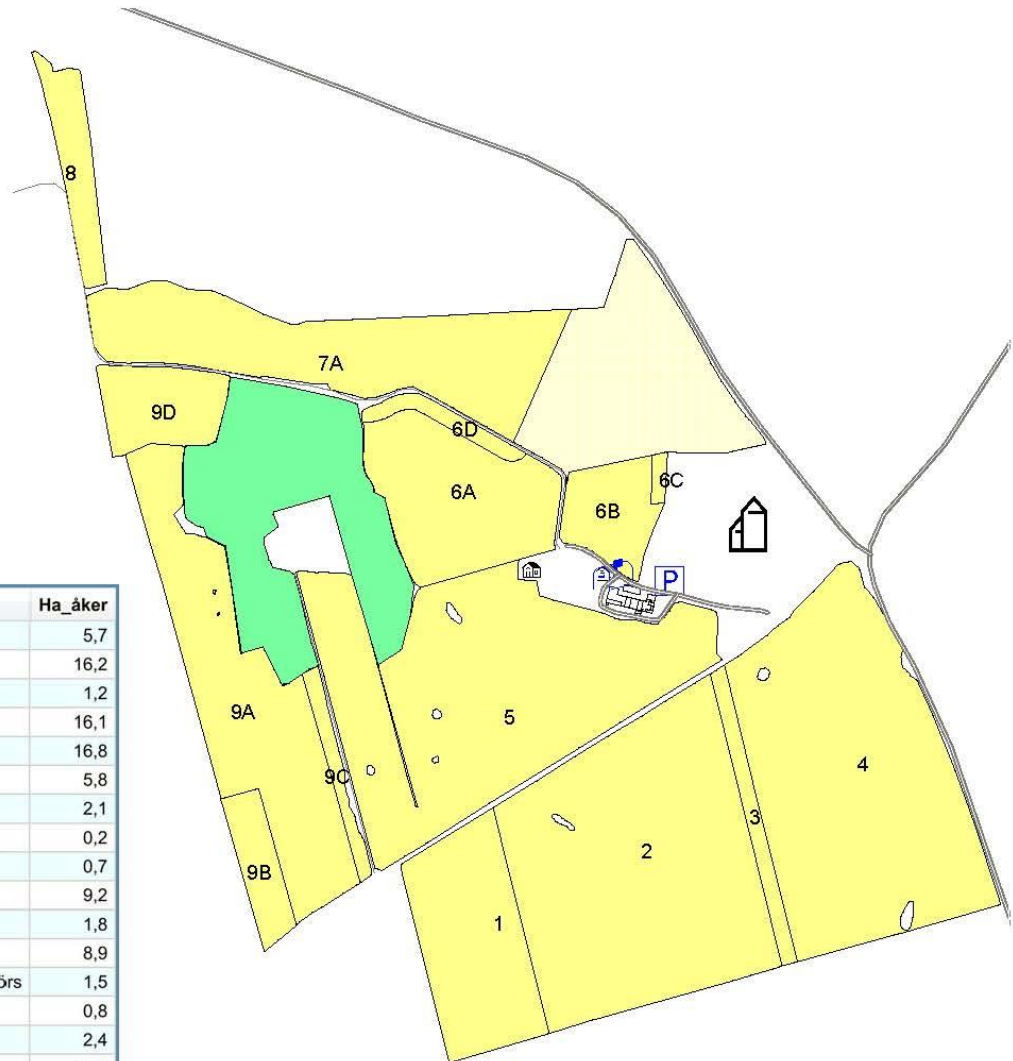

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

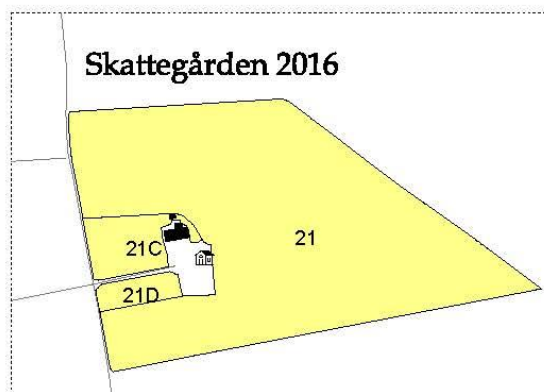
Hushållnings
sällskapet

Klostergården 2016

FASTIGHET	ID	GRÖDA	Ha_åker
1		V-raps	5,7
2		Lusern 1	16,2
3		skyddzon	1,2
4		Lusern III	16,1
5		Speltvete	16,8
6	A	H-raps eko	5,8
6	B	H-raps eko	2,1
6	C	Humle	0,2
6	D	skyddzon	0,7
7	A	H-vete	9,2
8		fågelåker	1,8
9	A	Träda	8,9
9	B	Bördighets förs	1,5
9	C	skyddzon	0,8
9	D	H-vete	2,4
11		H-vete	15,9
12	A	Havre	12,7
12	B	Korn	6,3
13	A	Oljelin	14,6
13	B	Träda	0,6
14		Ärter	16,8
15	A	H-VETE	8,1
15	B	H-vete	1
16	A	H-vete	2,3
16	B	H-VETE	2,3
21		H-vete	17,6
21	C	VALL	1,2
21	D	VALL	0,5
38	a	H-vete	10,3
38	b	V-vete	3,5
39	a	V-vete	8,5
39	b	skyddzon	0,2
40	a	H-vete	6,3
40	b	skyddzon	0,6
41	a	Vall	6,1
42	a	Vall	2,5
0	Tot		227,3

Skattegården 2016

Hushållnings
sällskapet